

Posudek disertační práce

Název práce: Dynamika rezidenční diferenciace a segregace cizinců v metropolitních areálech Česka

Autor práce: RNDr. Adam Klsák

Vypracováno: Praha, Přírodovědecká fakulta UK 2024

Cílem předložené disertační práce bylo lépe porozumět distribuci cizinců ve vybraných českých metropolitních areálech a vysvětlit s ní spojené jevy na různých měřítkových úrovních sídelního systému. Autor si v této souvislosti kladl následující otázky:

- (1) Jak probíhá vývoj socioprostorové diferenciace a segregace cizinců jako celku i jejich specifických skupin ve vybraných českých městech a metropolitních areálech?*
- (2) Jaké lokality v rámci sídelního systému a na různých hierarchických úrovních cizinci upřednostňují a proč?*
- (3) Probíhá v českých městech a metropolitních areálech prostorová asimilace cizinců?*
- (4) Jak důležitými aktéry jsou cizinci v procesech nejvýznamněji ovlivňujících naše sídla v posledních desetiletích?*

K zodpovězení těchto otázek předložil šest následujících publikovaných studií:

- ✓ **KLSÁK, A., KŘÍŽKOVÁ, I.** (2022): Spatial Patterns of the Foreign Population in Prague and the Central Bohemian Region: The State 10 Years After the Financial Crisis. In: Ouředníček, M. (ed.): Prague and Central Bohemia: Current Population Processes and Socio-Spatial Differentiation. Karolinum Press, Praha, 35–57. Autorský podíl 80 %.
- ✓ **KŘÍŽKOVÁ, I., KLSÁK, A., ŠIMON, M.** (2022): Migration and Residential Mobility of Foreign Citizens in Prague and the Central Bohemian Region. In: Ouředníček, M. (ed.): Prague and Central Bohemia: Current Population Processes and Socio-Spatial Differentiation. Karolinum Press, Praha, 59–72. Autorský podíl 30 %.
- ✓ **ŠIMON, M., KŘÍŽKOVÁ, I., KLSÁK, A.** (2022): Residential Segregation in Prague and the Central Bohemian Region in 2012–2018: A Multiscalar Approach Using Individualised Neighbourhoods. In: Ouředníček, M. (ed.): Prague and Central Bohemia:

Current Population Processes and Socio-Spatial Differentiation. Karolinum Press, Praha, 73–89. Autorský podíl 20 %.

- ✓ ŠIMON, M., KRÍŽKOVÁ, I., **KLSÁK, A.** (2021): New Urban Diversity at and after the Economic Downturn: Recent Trajectories of Ethnic Segregation in Central European Cities. *Central and Eastern European Migration Review*, 10, 2, 23–47. Autorský podíl 20 %.
- ✓ **KLSÁK, A.** (2020): Proměny "ruských" Karlových Varů: Aktuální trendy v migraci, zahraničních investicích a cestovním ruchu. *Regionální rozvoj mezi teorií a praxí*, 9, 43–53. Autorský podíl 100 %.
- ✓ ŠIMON, M., KRÍŽKOVÁ, I., **KLSÁK, A.** (2020): Migranti ve vybraných městech Česka 2008–2015: Analýza změny prostorového rozmístění s využitím populačního rastru. *Geografie*, 125, 3, 343–374. Autorský podíl 30 %.

Publikované studie dále rozšířil o komentář o teoretických východiscích, pojednáním o klíčových konceptech, obsažených ve studiích, kontextualizoval své studie v rámci širšího diskurzu a shrnul metodologii, kterou ve studiích použil. K jednotlivým studiím pak vypracoval komentář, který zahrnuje obsah studií, použitou metodologii a základní zjištění. V závěru práce syntetizoval výsledky jednotlivých dílčích studií a odpověděl na čtyři otázky z úvodu disertační práce. V závěrech též diskutoval slabé a silné stránky disertace.

Předložené studie mají vysokou explanační hodnotu. Autor v nich prokazuje v teoretické i metodologické rovině širokou znalost relevantní literatury. Určitým limitem je, že empirická zkoumání zaměřuje téměř výhradně do českého prostoru. Na jedné straně tím snižuje atraktivitu textů pro mezinárodní vědeckou obec, na druhé straně je sympatické, že autor v maximální míře usiluje o praktické využití svých dat v místních podmínkách. V úvodní studii k disertačnímu spisu zmiňuje širokou škálu datových zdrojů. Při empirické práci využívá pak především registr cizinecké policie, který je kontinuálně aktualizován a pravděpodobně je nejkomplexnějším zdrojem informací o trvalých a dlouhodobých pobytech občanů nečlenských států EU. Autor si uvědomuje výhody a nevýhody tohoto registru a snaží se některé z nich kompenzovat. Je chvályhodné, že předložené studie necílí pouze na Prahu, ale též se dotýkají krajských měst. Autor tímto zaměřením poddhaluje diverzitu prostorové segregace a prostorové asimilace v Česku, jejíž bohatost by se ještě více zvýraznila, pokud by byla do další autorovy práce zahrnuta i realita vybraných měších měst, například při zohlednění charakteru ekonomických

aktivit ve vybraných sídlech. Autor v závěrech vyčleňuje jako specifické příklady Prahu a Karlovy Vary jako města s nevyšší koncentrací cizineckých komunit.

V závěrech autor zmiňuje některé limity své práce. Samozřejmě nemůže ovlivnit překotné změny migrační situace v Česku, které vedou k rychlému zastarávání dat a mohou též ovlivnit dlouhodobé tendence, které autor zaznamenává. Další otázkou je mezinárodní srovnání, která jsou v textech spíše jen naznačována, ale vhodným propojováním autorských kolektivů a komparací dostupných dat by tyto nejasné kontury mohly být dále konkretizovány. V závěrech komentářů vybraných textů mě autor velmi potěšil reflexí deficitu, který jsem pociťoval po celou dobu četby jeho prací, kromě textu o Karlových Varech, kde autor situaci detailně zná. Autor se na data dívá z makroúrovně, která vytváří ostrý předěl mezi cizineckou populací a těmi druhými, jež v reflexi lokálních situací může nabývat různých významů nezřejmých v používaných datových souborech. Na rovině, se kterou pracuje Adam Klsák, se spíše jen náznakově promítají specifika jednotlivých národností, která lze již obtížně vztahovat ke specifickým profesním, vzdělanostním nebo příjmovým kategoriím, jež mohou hrát v tématu prostorové segregace významnou roli vysvětlující zpětně chování jednotlivých skupin v prostoru uvažovaném z kategorizačního pohledu cizineckých komunit a občanů České republiky. Jedno z hledisek, které autor při vážení výhod a nevýhod práce s databází CIS nezmiňuje, je okolnost, že z cizinců se stávají též občané České republiky a dochází tak k pohybu v datech, který nemusí být reprezentován fyzickým pohybem. Autorovy argumenty by ještě posílilo propojení makrodat s kvalitativními sondami. Samozřejmě to lze řešit formulací výzkumné otázky a výběrem autorského kolektivu spíše než rozšiřováním zaměření autora samotného.

Předložené studie Adama Klsáka s průvodním textem a komentáři tvoří disertační práci, která se vyznačuje vysokou kvalifikovaností, znalostí teorie i metodologie, schopností pracovat s daty i kritickým nadhledem nad vlastními výsledky. Doporučuji tento celek k obhajobě a jako podklad k udělení vědecké hodnosti Ph.D.

V Praze 19. 3. 2024

Doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.

oponent